

Tomi Viitala

YHTEISÖVERON UUSI DIILI

*Näin Suomi tukee yritysten kasvua ja
varmistaa verotuotot kansainvälisessä verokilpailussa*

No 56 19.4.2017

YHTEENVETO

Suomen pitäisi sitoutua pitkän aikavälin kasvuhakuiseen verolupaukseen yritysverotuksen kehittämisessä. Kansainvälinen verokilpailu on jo tuonut paineen laskea yhteisövero.

Lähivuosina yhteisöverokantaa voitaisiin alentaa 2 prosenttiyksikköä 18 prosenttiin ilman huomattavia verotuottomenetyksiä. Muutos vaatisi veropohjan tiivistämistä, esimerkiksi tehottomien verovähennysten poistamista ja verosuunnittelun mahdollisuuksien vähentämistä.

Kansainvälisen yhteisöverokilpailun viriäminen näkyy useiden Euroopan maiden veropäätöksissä. Lisäksi EU-eroa toteuttava Britannia on väläytellyt yhteisöveron alentamista 15 prosentin tasolle, samoin Yhdysvaltojen presidentti Donald Trump.

Verolupauksen seuraavassa vaiheessa huomiota kannattaisi kiinnittää pääomatulojen verotukseen. Pääomatuloverokantojakin olisi mahdollista alentaa, jos veropohjaa vastaavasti laajennettaisiin.

Parhaimmillaan yli vaalikausien vuoteen 2025 ulottuva yritysverotuksen kehittämisohjelma tukisi yritysten kasvua. Samalla ohjelma varmistaisi Suomen aseman kansainvälisessä verokilpailussa.

Kansainvälisessä verokilpailussa on astuttu uuteen aikaan, kun etenkin yhteisöverokilpailu on jälleen kiristynyt. Suomen yhteisövero on viime vuodet ollut kilpailukykyisellä tasolla, mutta paineet sen alentamiseen ovat voimistuneet.

Eurooppalaisessa kilpailussa ratkaiseva rooli on Britannialla. Britannian EU-ero voi johtaa siihen, että saarivaltio nojaa vielä nykyistäkin enemmän kilpailukykyiseen verotukseen.

Pääministeri Theresa May väläytti marraskuussa Britannian yhteisöveron alentamista alle 15 prosentin¹. Britannian hallitus on jo sitoutunut siihen, että yhteisövero alenee 17 prosenttiin vuonna 2020. (Ks. tarkemmin artikkeli *Tällainen on Britannian tiekartta* s. 4.)

Virinnyt verokilpailu näkyy laajalti valtioiden viimeaikaisissa veropäätöksissä. Yhteisöverokannan alentamista suunnittelevat tai siitä ovat jo päättäneet muiden muassa Belgia, Viro ja Puola. (Taulukko 1.)

Lisää vauhtia verokilpailuun odotetaan Yhdysvalloista. Jos presidentti Donald Trump toteuttaa lupamansa massiivisen liittovaltion yhtiöverokannan alentamisen, yhteisöverokantojen laskukierre vain voimistuu Euroopassa.

Trump lupasi vaaliohjelmassaan laskea liittovaltion yhtiöverokantaa jopa 20 prosenttiyksikköä 35 prosentista 15 prosenttiin.² Sen vastapainoksi tulisi rangaistusveroja aggressiivista kansainvälistä verosuunnittelua tai ulkomaista valmistustoimintaa harjoittaville konserneille sekä verovähennyksen karsiminen.³

Edelleen verokilpailuympäristöä ovat muuttaneet OECD:n ja EU:n toimet, joilla pyritään kitkemään aggressiivista verosuunnittelua. Ne heikentävät sellaisia kansallisia verostrategioita, jotka perustuvat veropohjan repaleisuuteen, veronkiertosäännösten löysyyteen ja läpinäkymättömyyteen.

Epävarmuuden ilmapiiriä ovat kasvattaneet varsinkin Euroopan komission valtiontukimenettelyt, jotka ovat kohdistuneet Luxemburgin, Hollannin ja Irlannin kansainvälisille konserneille myöntämiin räätelöityihin veroetuihin.

Yritysten mahdollisuudet siirtää esimerkiksi paljon arvoa luovia aineettomia oikeuksiaan verokannusteiden perässä valtiosta toiseen ovat heikentyneet. Erityisesti yhdysvaltalaiset konsernit ovat Euroopassa ryhtyneet muuttamaan verosuunnittelurakenteitaan vähemmän aggressiivisiksi ja läpinäkyviksi.⁴

Tällaisessa uudessa verokilpailuympäristössä Suomenkin yritysverotus asettuu suurennuslasin alle. Kyse ei ole pelkästään paineesta varmistaa kilpailukykyinen yhteisöverokanta, vaan tarpeesta – ja otolliseen ajankohtaan liittyvästä mahdollisuudesta – kehittää koko yritysverotusta pitkäjänteisemmin.

Suomi tarvitsee pitkän aikavälin kasvuhakuisen yritysverotuksen kehittämissuunnitelman, joka ulottuu vuoteen 2025 asti. Yritysten kasvuedellytysten turvaaminen vaatii kilpailukykyä tukevia veromuutoksia mutta myös pitkäjänteisyyttä ja lainsäädännön ennustettavuutta.

Suomi tarvitsee yritysverotuksen kehittämissuunnitelman

Taulukko 1 Yhteisöverokannan muutoksia Euroopassa vuosina 2016–2020

	2016	2017	2018	...	2020
Iso-Britannia	20	19	19		17
Belgia	33,99	33,99			20***
Ranska	33,33	28**			
Luxemburg	29	27	26		
Norja	25	24	23		
Italia	27,5	24			
Puola	19	15****/19			
Unkari	10–19	9			
Viro	20	20	20/14*		

* Koskee vain erikseen määriteltyä osaa jaettavasta voitosta.

** Koskee pieniä ja keskisuuria yhtiöitä.

*** Suunnitelma, ei virallista päätöstä.

**** Koskee pieniä ja aloittavia yrityksiä.

Lähde: Deloitte Corporate Tax Rates 2017, Eurostat Taxation Trends in the European Union 2016.

Pohjoismaiden kilpailukykyisin yhteisövero

Suomen kansainvälisen kilpailukykyyn takuuna tulee olla kansainvälisesti matala yhteisöverokanta. Vuonna 2014 toteutettu 4,5 prosenttiyksikön alennus vei Suomen yhteisöverokannan 20 prosenttiin, joka on vielä Pohjoismaiden matalin sekä alempi kuin EU- ja OECD-maiden keskiarvo.

Muutos tehtiin Jyrki Kataisen (kok) hallituskaudella, jolloin yhteisöverokantaa alennettiin kahdesti. Vuonna 2012 verokanta aleni 26 prosentista 24,5 prosenttiin ja vuonna 2014 edelleen 20 prosenttiin.

Suomen alhaisesta yhteisöverokannasta saamaa kilpailuetua on heikentänyt se, että sama laske-

Suomessa verokannan pitäisi olla alempi kuin muissa Pohjoismaissa

va suunta on nähtävissä Pohjoismaissa, EU:ssa ja OECD-maissa. Pohjoismaissa yhteisöverokannat ovat alentuneet viiden vuoden aikana 20–24 prosenttiin. Norjan on tarkoitus alentaa verokanta 23 prosenttiin ensi vuonna. EU:ssa yhteisöverokantojen keskiarvo on laskenut 22,5 prosenttiin ja OECD-maissa 24,8 prosenttiin. (Taulukko 2.)

Todennäköisesti yhteisöverokantojen aleneminen myös jatkuu Suomen keskeisissä kilpailijamaissa kohti 20 prosentin tasoa. Useat EU-valtiot seuraavat lähivuosina Britannian päätöstä alentaa yhteisöverokanta 17 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä.

Taulukko 2 Yhteisöverokantojen vertailua

Pohjoismaat	vuonna 2010	vuonna 2017
Suomi	26	20
Ruotsi	26,3	22
Tanska	25	22
Norja	28	24

Keskiarvot vuonna 2016	
Pohjoismaat	21,8
Euroalue	24,3
EU	22,5
Eurooppa	20,5
OECD	24,8

Lähde: Deloitte Corporate Tax Rates 2017, Eurostat Taxation Trends in the European Union 2016.

Suomelle sopiva tavoite on pitää yritysverojärjestelmämme Pohjoismaiden kilpailukykyisimpänä 2020-luvulla. Suomessa yhteisöverokannan pitäisi olla muutamia prosenttiyksikköjä alempi kuin muissa Pohjoismaissa. Tämä johtuu siitä, että maiden erilaiset veropohjat johtavat merkittäviin eroihin efektiivisessä verokannassa.

Suomessa efektiivinen yhteisöverokanta on hyvin lähellä nimellistä yhteisöverokantaa. Muissa Pohjoismaissa efektiivinen yhteisöverokanta taas on useita prosenttiyksikköjä alempi kuin nimellinen verokanta.⁵

Pohjoismaiden lisäksi Suomen tulee tarkkaila yhteisöverotuksen kilpailukykyä suhteessa EU-maiden keskiarvoon.

Näin yritysverotuksen kehittäminen kannattaisi aloittaa yhteisöverokannan maltillisesta ja asteittaisesta alentamisesta sekä veropohjan harkitusta tiivistämisestä. (Taulukko 3.)

Kilpailukykyyn turvaaminen ei siis vaadi merkittävää kertapudotusta yhteisöverokantaan.

Olennaista olisi asettaa pitkäjänteinen verolupaus, ja pyrkiä esimerkiksi 18 prosentin yhteisöverokantaan vuonna 2020.

Tällainen pitkäjänteinen verolupaus antaisi yrityksille signaalin siitä, että Suomen yritysverotuksen taso pysyy kilpailukykyisenä myös lähitulevaisuudessa. Verotuksen ennakoitavuus on yritystoiminnan kannalta ratkaisevaa.

Siksi vero-ohjelman pitäisi sisältää myös lupaus yhteisöverokannan kilpailukykyisyyden arvioinnista ja mahdollisista jatkotoimista kilpailukykyyn varmistamiseksi vuodesta 2020 eteenpäin. Edelleen huomiota pitäisi myös kiinnittää pääomatuloverotuksen kehittämiseen (ks. tarkemmin erillinen artikkeli *Verolupauksen seuraava askel* s. 7).

Sinällään Suomen kansainvälinen kilpailukyky on oikean suuntaisesti jo pidempään rakentunut suhteellisen matalaan yhtiöverokantaan, eikä monimutkaisiin veropohjajoukkoihin. Verokantaan perustuva kilpailuetu on ennustettavampi kuin teknisesti monimutkaiset veropohjakannusteet, jotka ovat erityisen alttiita lainsäädäntömuutoksille.

Verokannoilla tapahtuva kilpailu on myös läpinäkyvää sekä yritysten että muiden valtioiden näkökulmasta. Edelleen verokannoilla kilpailuun ei liity myöskään riskiä komission valtioneuvoston tulkintaa.

Ennakoitavuus on yrityksille tärkeää

Taulukko 3 Verolupauksen ensimmäinen askel: kilpailukyinen yhteisöverotus

Mitä?	Kehen kohdistuu?	Miksi?	Milloin?	Vaikutus verotuottoon
Yhteisöverokannan lasku –2 %-yks.	Kaikki voittoa tuottavat yhtiöt hyötyvät	Kasvu ja kilpailukyky	Vuonna 2018: –1 %-yks. Vuonna 2020: –1 %-yks. Vuonna 2020: Arvio kilpailukykyisyydestä ja jatkotoimista päättäminen	–400 milj. eur
Korkovähennysoikeuden kiristäminen ja muut EU:n veronkierto-direktiivin toimenpiteet	Aggressiivista verosuunnittelua harjoittavat yhtiöt maksavat nykyistä enemmän	Fiskaalinen, verosuunnittelun estäminen	Vuonna 2019	+200 milj. eur
Pitkäaikaisen irtaimen käyttöomaisuuden poistojen asteittainen heikennys	Pitkäaikaisia kone- ja laiteinvestointeja tekevät yhtiöt maksavat enemmän	Fiskaalinen, neutraalisuus	Porrastetusti vuosina 2020–2025	+50–150 milj. eur
Yhteisöverosäännösten ajanmukaistaminen, muun muassa tulo-lähdejaon poisto	Kaikenkokoiset yhtiöt hyötyvät	Kasvu ja kilpailukyky	Vuosina 2018–2025	–

Tällainen on Britannian tiekartta

Britannian yritysverotuksen kehitysohjelmaa pidetään keskeisenä tekijänä sille, että saarivaltion talous kasvaa nopeammin kuin muiden G7-maiden.

Britannia alkoi kehittää yritysverojärjestelmäänsä kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti vuonna 2010 tilanteessa, jossa maan budjetti oli pahasti alijäämäinen ja talous matoi. Vastavalittu pääministeri David Cameron linjasi, että yritysverotuksen tulee olla G-20-valtioiden kilpailukykyisin.

Tavoitteen saavuttamiseksi julkistettiin ensin yhtiöverotuksen tiekartta, *Corporate tax road map*. Maaliskuussa 2016 ohjelmaa jatkettiin laajemmalla yritysverotuksen uudistamisen tiekartalla, *Business tax road mapilla*.

Tiekarttojen keskeinen periaate on se, että verot ovat alhaisia, mutta kaikki maksavat niitä. Verojärjestelmä tukee yrittäjyyttä ja kasvua, mutta samalla se torjuu aggressiivista verosuunnittelua.

Edelleen ohjelma tavoittelee sitä, että suuret ja pienet yritykset sekä eri yritysmuodot ovat verotuksessa tasavertaisessa asemassa. Myös kasvun kannalta perusteettomat veronhuojennukset on tarkoitus poistaa.

Tiekartat paitsi määrittelevät muutosten periaatteet ja tarkemmat toimet, myös aikatauluttavat ne. Pitkäjänteinen veropolitiikka on luonut yrityksille uskoa siihen, että Britannia on kilpailukykyinen paikka investoida ja harjoittaa yritystoimintaa.

Britannia on laskenut yhteisöverokantaansa asteittain 28 prosentista 20 prosenttiin. Tänä vuonna yhteisöverokanta on laskenut edelleen 19 prosenttiin ja laskee vuonna 2020 vielä 17 prosenttiin.

Lisäksi vuodesta 2013 patenteista saatua tuloa on verotettu vain 10 prosentin verokannalla (niin sanottu patent box). Vastapainoksi käyttöön on otettu merkittäviä kansainvälistä verosuunnittelua estäviä toimia, joilla on osaltaan rahoitettu verokannan alentamista.

Yritysverotuksen tiekartassa verouudistukset ovat laajenneet koskemaan myös yritysten omistajia ja muita yritysmuotoja kuin osakeyhtiöitä. Esimerkiksi luovutusvoittoja koskevaa ylempää verokantaa alennetaan 28 prosentista 20 prosenttiin pääomasijoitusten kannustamiseksi yrityksiin.

Verokannan kilpailukykyisyyttä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että useimmat EU- ja OECD-valtiot kilpailevat erityisesti yritysten tutkimus- ja kehitystoiminnoista sekä aineettomasta omaisuudesta veropohjahuojennuksin.⁶

Verotuotot varmistetaan tiiviillä veropohjalla

Samalla kun yhteisöverokantaa alennetaan, on yritysvero-ohjelmassa tarpeen kiinnittää huomiota veropohjaan. Etenkin verotuottojen varmistamisen takia yritysverotuksen muutoksessa kannattaa painottaa veropohjien kasvua tavoittelevaa veropolitiikkaa.

Myös OECD suosittelee sellaista yhteisöverokannan laskua, joka rahoitetaan pääosin yhteisöveropohjaa tiivistämällä. Veropohjaa koskevat verokannustimet ovat OECD:n mukaan kalliita, tehotomia ja voivat luoda epäneutraalisuuksia erikokoisten yritysten ja toimialojen välillä.⁷

Kyse ei ole kujanjuoksusta kohti nollaverotusta

Veropohjien tiivistäminen aggressiivisen verosuunnittelun hillitsemiseksi on EU-maissa ja muualla samanlainen trendi kuin yhteisöverokantojen aleneminen. Verokantojen alenemisessä ei siis sinällään ole kyse maailmanlaajuisesta yhteisöverotuksen merkityksen pienenemisestä tai kujanjuoksusta kohti nollaverotusta.

Veropohjan tiivistämistrendin taustalla ovat OECD:n ja EU:n yhteistyöhankkeet yhtiöverotuksessa – ne myös pakottavat valtiot tehostamaan verosuunnittelun vastaista lainsäädäntöään. OECD:n BEPS-yhteistyöhankkeeseen (Base erosion and profit shifting) keskittyy veropohjien rapautumisen ja voittojen keinotekoisien siirtelyjen estämiseen.

BEPS-hankkeen tavoitteena on yritysten voittojen verottaminen niissä valtioissa, joissa voittoa tuotava arvonaluonti tapahtuu.⁸ Tavoitteen saavuttamiseksi on muutettu OECD:n siirtohinnoittelusääntöjä ja verosopimusmääräyksiä sekä niiden tulkintoja.

Euroopan komissio on ottanut aktiivisen roolin BEPS-hankkeen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa. Komissio julkisti tammikuussa 2016 toimipaketin veronkierron estämiseksi (anti-tax avoidance package, ATAP).

Pakettiin kuuluu kaksi keskeistä, jäsenvaltioita sitovaa direktiiviä: veronkierron estämisen direktiivi

(anti-tax avoidance directive, ATAD) ja monikansallisten yritysten maakohtaisen verotietojen raportoinnin direktiivi (country-by-country reporting).⁹

Nämä direktiivit luovat yhteisöveropohjan tiivistämiselle poikkeuksellisen otollisen ajankohdan. Veronkiertodirektiivi vaatii yhtiöveropohjan tiivistämistä jäsenmaissa viimeistään vuoden 2019 alusta. Monikansallisten yritysten maakohtaisen verotietojen raportointivaatimuksella taas tavoitellaan veroviranomaisille parempaa näkyvyyttä konsernien toimintaan ja verojenmaksuun maailmanlaajuisesti.¹⁰

Vähemmän vähennyksiä ja verosuunnittelua

Suomen kannalta molempiin direktiiveihin sisältyy sekä mahdollisuuksia että riskejä. Veronkiertodirektiivi voi parhaimmillaan johtaa veropohjan tiivistymiseen ilman, että investointeja tarpeettomasti haitataan (ks. myös taulukko 3).

Suoraan direktiiveistä aiheutuvat merkittävimmät muutokset koskevat korkojen vähennysoikeuden rajoituksia. Ne on ulotettava koskemaan konsernilainojen lisäksi myös pankkilainojen korkoja.¹¹

Monikansallisten konsernien maakohtainen verotietojen raportointi voi parhaimmillaan ehkäistä aggressiivista verosuunnittelua ja kannustaa Suomessa toimivia yrityksiä maksamaan enemmän veroja Suomeen. Pahimmillaan seurauksena voi olla merkittäviä veroriitoja ja verotuottojen menetyksiä, jos muut valtiot vaativat suurempaa verotusoikeutta suomalaisten konsernien voittoihin.

Etenkin EU:n ulkopuolisissa valtioissa on uhkana protektionismin lisääntyminen myös verotuksessa. Käytännössä se tarkoittaa ulkomaisten yritysten rankaisemista verotuksen keinoin. Kasvavasta protektionismista kertoo valtioiden välisten veroriitojen kasvu, joissa on kyse veropohjan ja verotuottojen jakamisesta.

Suomen yhteisöveropohja on nykyisin varsin laaja eikä siinä juuri ole sellaisia verokannustimia, jotka estäisivät laajaan veropohjaan ja matalaan verokantaan tähtäävän yritysverotuksen kehittämistavoitteen. Poikkeuksen muodostaa vuodesta 2014 sovellettu työnantajan koulutusvähennys, jonka on

Työnantajan koulutusvähennys on tehoton

arvioitu olevan hallinnollisesti raskas ja tehoton vähennys.¹²

Toinen veropohjan tiivistämismahdollisuus liittyy pitkäaikaisen irtaimen käyttöomaisuuden, kuten suurten koneiden, taloudellista kulumista nopeampiin veropoistoihin.¹³ Poistojärjestelmään liittyvän verotuen määräksi on arvioitu yli 0,5 miljardia euroa.¹⁴

Verotukea voitaisiin pidemmällä aikavälillä leikata siirtymällä esimerkiksi käyttöältään vähintään 15 vuoden hyödykkeiden osalta tasapoistoihin.¹⁵

Veropohjaa voidaan kehittää myös uudistamalla vanhentuneita ja nykyiseen toimintaympäristöön sopimattomia säännöksiä.¹⁶ Hyvänä alkuna on Juha Sipilän (kesk) hallituksen vuoden 2016 budjettiriihessä tekemä päätös poistaa osakeyhtiöiden tulolähdejako, joka nykyisellään lähinnä vain lisää yritysverotuksen hallinnollista taakkaa.

Yhteisöveron ja yritysten kohtalonyhteys

Staattisesti laskien yhden prosenttiyksikön muutos yhteisöverokannassa vastaa noin 200 miljoonan euron verotuottoa. Näin yhteisöverokannan alentaminen 2 prosenttiyksiköllä supistaisi verotuottoja 400 miljoonalla eurolla.

Varovaisesti arvioiden tämä verotuottojen menetyks voidaan kattaa melkein kokonaan veropohjan tiivistämisellä. EU:n veronkiertodirektiivin toimet, kuten korkovähennysoikeuden kiristäminen, voisivat lisätä verotuottoja 200 miljoonaa euroa. Muut tiivistämistoimet voisivat laajentaa verotuottoja 50–150 miljoonaa euroa.

Pelkkä verokannan muutos ei kuitenkaan selitä saati ennusta verotuotossa tapahtuvia muutoksia. Yhteisöverotuottoon vaikuttaa merkittävästi yhtiöiden tuottamien voittojen määrä. Yhden prosenttiyksikön muutos yhtiöiden toimintaylijäämässä, joka karkeasti seuraa voittojen määrää, lisää yhteisöveron tuottoa 40 miljoonaa euroa.¹⁷

Yhteisövero on siis suhdanneherkkä veromuoto. Sen tuotto riippuu yritysten menestyksestä ja voitoista, jotka taas ovat yhteydessä yleiseen talouskasvuun. Jopa yhden yksittäisen suuren yrityksen veromuutokset voivat muuttaa yhteisöveron tuottoa vuositasolla useita satoja miljoonia euroja.¹⁸

Yhteisöveron ja yritysten menestyksen kohtalonyhteys näkyy yhteisöveron tuotoissa viime kym-

menen vuoden aikana. Vielä vuosina 2007–2008 yhteisöveroä kerättiin lähes 7 miljardia euroa, kun yrityksillä meni hyvin ja esimerkiksi Nokian tulokset olivat poikkeuksellisen hyvät.

Sen jälkeen yritysten heikko tuloskehitys painoi verotuotot 4,2 miljardiin euroon vuonna 2011.

Vuosien 2012 ja 2014 verokannan alennuksista huolimatta yhteisöverotuotot ovat pysyneet jotakuinkin 4,5 miljardissa vuosina 2012–2016. Yritysten parantuvien tulosten on arvioitu siivittävän yhteisöveron määrän jo yli 5 miljardin euron vuonna 2017.¹⁹

Yhteisöveron kilpailukykyisyys on keskeinen yritysten kasvuun ja voittojen määrään vaikuttava tekijä. Taloustieteen tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että yritys- ja ansiotulojen verotuksella on negatiivisin vaikutus talouskasvuun, kun taas kasvun kannalta vähiten haitallisia ovat arvonlisävero ja kiinteistövero.

Siksi myös julkisen talouden kannalta – verotuksen isossa kuvassa – merkittävin yhteisö- ja pääomatuloverotuottojen kasvumahdollisuus liittyy nimenomaan yritysten voittojen kasvuun. Samaten ansiotuloverotukseen liittyy merkittävä veropohjan kasvumahdollisuus, jos yritysten kasvu käynnistyy ja työllisyys paranee.

Orastavan kasvun oloissa yritysten kasvuedellytysten turvaaminen vaatii paitsi kilpailukykyä tukevia veromuutoksia myös lainsäädännön ennustettavuutta. Siksi on olennaista, että yritysverotuksen kehittämisohjelma katsoo kauas, esimerkiksi vuoteen 2025.

Lainsäädäntöön liittyvä epävarmuus on myrkyä pitkäaikaisille investoinneille. Lainsäädännön ennustettavuus vaatii valmistelulta avoimuutta, joten kehittämisvaihtoehtoja tulisi konsultoida laajasti sidosryhmien kanssa jo ennen valmistelun aloittamista.

Parhaimmillaan puolueet voisivat sopia vähintään kahden vaalikauden pituisesta verolupauksesta, jolla tavoitellaan kasvuhakuista ja kilpailukykyistä yritysverotusta. Uudistustyössä ei tulisi olla pyhiä lemmiä tai saavutettuja etuja, vaan kaikkien osapuolien tulisi sitoutua kasvun ehtoilla tapahtuvaan yritysverojärjestelmän kehittämiseen.

Yritystulojen verotuksella on negatiivisin vaikutus talouskasvuun

Ennustettavuus vaatii valmistelulta avoimuutta

Verolupauksen seuraava askel:

Pääomatuloveroon roima alennus, kun useampi maksaa

Pääomatuloverokantoja voitaisiin alentaa jopa 6 prosenttiyksikköä, jos veropohjaa laajennetaan. Vaihtoehtoisesti osa alennusvarasta voitaisiin kohdistaa yrittäjyyden kannustimien uudistamiseen.

Kasvua edistävä yritysveropolitiikka vaatii myös pitkäjänteistä pääomatuloverotuksen uudistamista. Nykyiset kansainvälisesti verrattain korkeat²⁰ 30 ja 34 prosentin pääomatuloverokannat voidaan kääntää laskuun, jos veropohjaa laajennetaan. Silloin pääomatuloverotuksella saataisiin lisäverotuottoja, jotka eivät haittaisi yritysten kilpailukykyä tai talouskasvua.

Kehittämisen varaa on etenkin osinkoverotuksen veropohjassa. Luovutusvoitot taas ovat jo kireästi verotettuja, ja niiden veropohjakin on jo tiivis.

Nykyjärjestelmässä suhteellisen pieni osa osakeyhtiöiden maksamista osingoista on veronalaista pääomatuloa. Käytännössä merkittävin selitys on se, että niin sanottujen institutionaalisten sijoittajien saamat osingot on vapautettu osinkoverotuksesta. Institutionaaliin sijoittajiin kuuluvat sijoitusrahastot, vakuutusyhtiöt ja yleishyödylliset yhteisöt, kuten ammattiyhdistykset ja säätiöt.²¹

Institutionaalisten sijoittajien saamat osingot olisi perusteltua tuoda verotuksen kohteeksi ainakin silloin, kun kyse on pörssilistattujen yhtiöiden jakamista osingoista. Veron suuruudessa tulisi huomioida Suomen verosopimuksista aiheutuvat velvoitteet ja se, että kannustimet veron välttämiseksi eivät olisi suuret.

Institutionaalisten sijoittajien saamille pörssiosingoille voitaisiin asettaa esimerkiksi suhteellisen matala, noin 5 prosentin suuruinen lähdevero. Esimerkiksi 5 miljardin euron osingoista²² verotuotto olisi 250 miljoonaa euroa.

Tuotto olisi merkittävä, sillä 1 prosenttiyksikön muutos pääomaverotuloverokannassa merkitsee staattisesti laskien noin 80 miljoonaa euroa. Näin laajemmalla osinkoverotuksella voitaisiin rahoittaa esimerkiksi 3 prosenttiyksikön alennus pääomatuloverokantoihin.

Rahasto- ja vakuutussijoituksiin Ruotsin malli

Välilliseen sijoittamiseen käytettyjen sijoitusvakuutusten, kapitalisaatiosopimusten ja sijoitusrahastojen verotusta voitaisiin muuttaa siten, että niiden verotuksessa siirryttäisiin niin sanotun laskennallisen tuoton verotukseen.

Tällaisessa veromallissa sijoittaja maksaa sijoitusvakuutuksen tai sijoitusrahasto-osuuksien arvon perusteella määräytyvästä "laskennallisesta" tuotosta vuosittaisen pääomatuloveron. Esimerkiksi Ruotsissa veron määrä on 0,42 prosenttia vakuutuksen arvosta ja 0,12 prosenttia sijoitusrahasto-osuuksien arvosta.²³

Näillä verotasoilla sijoitusvakuutuksista ja rahastositouksista kertyisi yli 200 miljoonaa euroa pääomaverotuottoja, mikä vastaisi lähes 3 prosenttiyksikön laskennallista pääomatuloverotuottoa.²⁴

Ruotsin malliin siirtyminen merkitsisi joko keventyvää tai kiristyvää verotusta riippuen sijoituksen todellisesta tuotosta ja valittavasta veromallista. Verotuksen lykkääntymisvaikutus pienenesi, eli verotus ei lykkäntyisi mahdollisten voittojen realisointiin asti vaan tapahtuisi juoksevasti sijoituksen elinkaaren aikana. Sijoittajan ja veronsaajan kannalta verotus olisi yksinkertaista ja ennustettavaa.

Yhteensä institutionaalisten sijoittajien ja sijoitusten verotuksen muutoksella voitaisiin saavuttaa lähes 0,5 miljardin euron vuotuinen verotuotto. Tämä mahdollistaisi laskennallisesti jopa 6 prosenttiyksikön alennuksen pääomatuloverokantoihin.

Vaihtoehtoisesti pääomatuloverokantoja voitaisiin alentaa 3 prosenttiyksikköä ja käyttää loppuosa uusista verotuotoista pääomatuloverotuksen rakenteelliseen uudistukseen. Tässä vaihtoehdossa pääomatuloverotuksen verokannat olisivat 27 ja 31 prosenttia, mutta samalla modernisoitaisiin yrittäjäkannustimia.

Yrittäjäkannustimien uudistaminen olisi tärkeää, koska pienten ja keskisuurten yritysten on arvioitu vastaavan yhä suuremmasta osasta talouskasvua, työpaikkoja ja investointeja. Tällaisten yritysten omistus- ja investointipohja on usein kotimainen ja omistajien verokustannukseen vaikuttavat merkittävästi yhtiöverotuksen lisäksi osinkoverotus ja yrityksen myyntiin kohdistuva luovutusvoittoverotus.

Osinkoverotukseen laajempi yrittäjähuojennus

Nykyisen listaamattomien yhtiöiden osinkoverojärjestelmän on arvioitu sisältävän useita vääranlaisia kannustimia investointien, tuottavuuden ja talouskasvun kannalta.²⁵ Käytännössä listaamattoman yhtiön osinkojen kokonaisverorasitus on kasvua tukeva ja kilpailukykyinen vain, kun osingot ovat yrittäjähuojennuksen kohteena.

Yrittäjähuojennuksella lievennetään kaksinkertaista verotusta ja kannustetaan riskinottoon. Yrittäjähuojennettujen osingon kokonaisverorasitus on 26 prosenttia, ja muun osingon kokonaisverorasitus on yli 40 prosenttia.

Yrittäjähuojennus on sidottu osinkoa jakavan yhtiön nettovarallisuuteen: osingoista on veronalaista tuloa vain 25 prosenttia, kun osinko on enintään 8 prosenttia nettovarallisuudesta ja 150 000 euroa vuodessa.

Sidos nettovarallisuuteen on ongelmallinen. Erityisesti osaamisintensiivisten yritysten toiminta ei välttämättä edellytä merkittävää nettovarallisuutta yhtiössä.

Yrittäjähuojennusta voitaisiin laajentaa niin, että yrittäjähuojennettua osinkoa sovellettaisiin tiettyyn vuosittaiseen euromäärään, esimerkiksi 30 000 euroon, asti vuodessa nettovarallisuudesta riippumatta. Muu osinko voitaisiin verottaa osakkeenomistajan ansiotulona.²⁶

Tällainen yrittäjähuojennus voisi olla verotuksessa valinnainen nettovarallisuusperustaiselle yrittäjähuojennukselle.

Luovutusvoittoverotukseen yrittäjäkannustin

Lisäksi nykyinen osinko- ja luovutusvoittojärjestelmä ei ole neutraali. Yrittäjähuojennetusta osingos-

ta hyötyminen vaatii osingonjakoa, mutta osakeyhtiön luovutukseen ei liity erityisiä huojennuksia. Yritystoiminnan luovutukset ovat luovutusvoittoverotuksessa samassa asemassa kuin muun omaisuuden luovutukset.²⁷

Tämän epäkohdan poistamiseksi tulisi harkita erityisen yrittäjäkannustimen käyttöönottoa luovutusvoittoverotuksessa. Tavoitteena voisi olla se, että osakkeiden luovutuksen verokohtelu vastaisi osingon verokohtelua.²⁸

Esimerkiksi Isossa-Britanniassa yrittäjäsakkaiden osakeluovutukset ovat tietyin edellytyksin vain 10 prosentin verokannan alaisia. Vuodesta 2016 alkaen 10 prosentin verokantaa sovelletaan yleisesti listaamattoman yhtiön osakkeiden luovutukseen, jos osakkeet on omistettu vähintään kolme vuotta. Tarkoituksena on edistää pidempiaikaisia oman pääoman ehtoisia sijoituksia listaamattomiin yhtiöihin.²⁹

Taulukko Pääomatuloverotuksen kehittäminen vuosina 2020–2025

Mitä?	Kehen kohdistuu?	Miksi?	Milloin?	Vaikutus verotuottoon
Pääomatuloverokantojen alennus 3 %-yksiköllä	Kaikki pääomatulojen saajat hyötyvät	Kasvu- ja kilpailukyky	Porrastetusti vuosina 2020–2025	–240 milj. eur
Osinkojen lopullisen 5 %:n lähdeveron malli verovapaille sijoittajille	Sijoitusrahastot, eläkerahastot ja yleishyödylliset yhteisöt, kuten ammattiyhdistysliike ja säätiöt tulisivat osinkoverotuksen piiriin	Fiskaalinen	Porrastetusti vuosina 2020–2025	> +250 milj. eur
Välillisen sijoittamisen verotus Ruotsin mallin mukaisesti 0,12 tai 0,42 %:n laskennallisen tuoton verotus	Sijoitusvakuutukset, kapitalisaatiosopimukset ja rahastot tulisivat verotuksen piiriin	Fiskaalinen, neutraalisuus	Porrastetusti vuosina 2020–2025	> +100 milj. eur
Osinkoverojärjestelmään mm. kiinteämääräinen yrittäjähuojennettu osinko	Osaamisintensiivisten alojen, pienen nettovarallisuuden listaamattoman yhtiön osakkeenomistajat hyötyvät	Kasvu, kilpailukyky, neutraalisuus	Porrastetusti vuosina 2020–2025	–100 milj. eur
Omistajayrittäjän luovutusvoittoveron kevennys	Listaaamattoman yhtiön yrittäjäs asemassa olevat osakkaat hyötyisivät	Kasvu, kilpailukyky, neutraalisuus	Porrastetusti vuosina 2020–2025	–100 milj. eur

Viitteet

- ¹ Ks. esimerkiksi Financial Times (2016) ja Bloomberg (2017).
- ² Republikaanien vero-ohjelmassa verokannaksi on esitetty 20 %. Liittovaltion lisäksi yhtiöt maksavat osavaltio-kohtaista yhtiöveroa.
- ³ Trumpin vero-ohjelmassa on esitetty myös useita muita rakenteellisia muutoksia yhtiöverotukseen. Ks. tarkemmin Deloitte (2016).
- ⁴ Komissio tutkii esimerkiksi McDonald'sin saamat verosedut Luxemburgissa. Yhtiö ilmoitti joulukuussa 2016 luopuvansa Luxemburgiin perustetusta verorakenteesta ja siirtävänsä toimintaa Britanniaan.
- ⁵ Esimerkiksi Ruotsin osalta eroa selittää käytössä oleva jaksotusvaraus. Ks. Elschner & Vanborren (2009), s. 16.
- ⁶ Ks. Appelt et al. (2016), s. 39–44.
- ⁷ Ks. Brys et al. (2016), s. 39–40.
- ⁸ Ks. OECD (2016).
- ⁹ Komissio ehdotti suurimmille konserneille lokakuussa 2016 vieläkin pidemmälle menevää yhtiöverotuksen yhtenäistämistä. CCTB- (common corporate tax base) ja CCCTB- (common consolidated corporate tax base) direktiiviehdotusten toteutuminen on vielä epävarmaa, mutta niillä voi välillisesti olla vaikutusta kansallisiin yhtiöveropohjaa koskeviin päätöksiin. Näissä direktiiveissä tavoitellaan jäsenvaltioille yhtenäisiä yhtiöveropohjan laskentasääntöjä ja uudenlaista tapaa jakaa verotulot eri jäsenvaltioille konsernin varojen, myynnin ja työntekijöiden perusteella.
- ¹⁰ Direktiivi on implementoitu verotusmenettelylain 14d ja 14e §:iin. Maakohtainen raportointi koskee konserneja, joiden liikevaihto on vähintään 750 miljoonaa euroa.
- ¹¹ Suomen nykyiset elinkeinoverolain 18a §:n mukaiset korkovähennysrajoitukset koskevat vain konsernin sisäisten lainojen korkoja.
- ¹² Valtiovarainministeriö (2017), s. 123–124.
- ¹³ Elinkeinovalolain 30 §:n mukaan irtain käyttöomaisuus voidaan poistaa käyttöiästä riippumatta yhtenä menojäännöksenä, josta voidaan tehdä enintään 25 %:n vuositainen poisto. Menojäännöspoistojärjestelmä on sitä edullisempi mitä pidempi on hyödykkeen käyttöaika.
- ¹⁴ Valtion talousarvio 2017.
- ¹⁵ Ehdotus vastaa komission CCTB- ja CCCTB-direktiiviehdotusten pitkäaikaisen irtaimen käyttöomaisuuden poistojärjestelmää.
- ¹⁶ Mahdollisia kehityskohteita on listattu Keskuskauppa-kamarin selvityksessä (2010).
- ¹⁷ Valtiovarainministeriö (2015), s. 29.
- ¹⁸ Merkitystä voi olla myös aikaisempien verovuosien tappioiden käytöllä tai ulkomaisten verojen hyvityksillä, jotka pienentävät suoritettavan yhteisöveron määrää.
- ¹⁹ Valtion talousarvio 2017.
- ²⁰ Vertailua vaikeuttaa se, että monissa maissa eri pääomatulolajeihin sovelletaan poikkeavia verokantoja tai progressiivista verotusta.
- ²¹ Sijoitusrahastojen ja vakuutusyhtiöiden osalta kyse on kuitenkin pääosin verotulotulojen lykkääntymisestä. Osingot ovat pääomatuloveronalaista tuloa osana sijoitusrahastosta tai vakuutuksesta saatua tuottoa. Myös niin sanotun vakuutuskuoren suojassa tapahtuvaa sijoitustoimintaa verotetaan vasta, kun sijoittaja nostaa vakuutuksesta pääomatuloverotuksen alaista tuottoa.
- ²² Eläkeyhtiöiden verottaminen ei sinällään tuottaisi julkisen talouden kannalta nettosäästöjä. Arvopaperi-lehdessä 11/2016 esitetyn arvion mukaan suomalaiset pörssiyritykset maksavat noin 8 miljardia euroa osinkoja, joista noin 6 miljardia euroa jaetaan muille kuin yksityissijoittajilla. Tässä on arvioitu, että verovapaisten institutionaalisten sijoittajien osuus näistä osingoista olisi 5 miljardia.
- ²³ Sijoitusvakuutuksen vero lasketaan kertomalla vakuutuksen arvo Ruotsin valtion lainan tuotolla, jota verotetaan 30 %:n pääomatuloverokannan mukaan. Mahdolliset voitot ja tappiot eivät ole erikseen veronalaisia tai vähennyskelpoisia. Vastaavaa verokohtelua sovelletaan ns. sijoitussäästötiliin (ISK), joka tarjoaa yksityissijoittajalle verotuksellisesti yksinkertaisen tavan sijoittaa suoraan arvopapereihin. Sijoitusrahasto-osuuksien vero lasketaan kertomalla niiden arvo 0,4 %:lla, jota verotetaan 30 %:n pääomatuloverokannan mukaan. Lisäksi sijoitusrahasto-osuuksien luovutuksesta saadut voitot ovat veronalaisia pääomatuloa, jota verotetaan 30 %:n pääomatuloverokannan mukaan.
- ²⁴ Pelkästään Suomeen rekisteröidyissä rahastoissa on pääomia yli 100 miljardia euroa ja henkivakuutusyhtiöissä lähes 30 miljardia euroa, selviää helmikuun Rahastoraportista ja Finanssialan keskusliiton tilastoista.
- ²⁵ Valtiovarainministeriö (2017), s. 88.
- ²⁶ Tämä malli saattaisi johtaa ansiotoiminnan yhtiöittämiseen vain verotussyistä. Tulonmuunto-ongelmaa voitaisiin kuitenkin lieventää alentamalla korkeita ansiotulojen marginaaliveroprosentteja tai erityisillä yhtiöittämistä koskevilla veronkiertosäännöksillä.
- ²⁷ Poikkeuksena tästä ovat eräät lähipiirissä sukupolvenvaihdestarkoituksessa tehdyt luovutukset.
- ²⁸ Tämän mallin haittapuolena voisi olla se, että niin sanottujen säästöposityhtiöiden käyttö lisääntyisi.
- ²⁹ Ks. UK Government (2016).

Lähteet

- Appelt, S., Bajgar, M., Criscuolo, C. & Galindo-Rueda, F. (2016). R&D Tax Incentives: Evidence on design, incidence and impacts, OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 32.
- Bloomberg (2017). The U.K.'s Threat to Weaponize Tax Is No Bluff, Bloomberg View 21.1.2017. <https://www.bloomberg.com/view/articles/2017-01-23/the-u-k-s-threat-to-weaponize-tax-is-no-bluff>
- Brys, B., Perret, S., Thomas, A. & O'Reilly, P. (2016). Tax Design for Inclusive Economic Growth, OECD Taxation Working Papers No. 26.
- Deloitte (2016). Tax policy decisions ahead, Impact of the 2016 elections November 10, 2016.
- Elschner, C. & Vanborren, W. (2009). Corporate effective tax rates in an enlarged European Union, European Commission Taxation Papers 2009.
- Financial Times (2016). Is Theresa May's Brexit Plan B an elaborate bluff? <https://www.ft.com/content/3501446a-de36-11e6-86ac-f253db7791c6>
- Finanssialan keskusliitto (2017). Henkivakuutuksen vakuutussäästöt joulukuun 2016. <http://www.finanssiala.fi/materiaalipankki/tilastot>
- Keskuskauppakamari (2010). Yritysverotus – Kilpailukykyä ja kasvua, selvitys. http://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2012/01/Veroselvitys2010_web.pdf
- OECD (2016). Base erosion and profit shifting. <http://www.oecd.org/tax/beps/>
- Suomen Sijoitustutkimus (2017). Rahastoraportti helmikuu 2017. www.rahastoraportti.fi
- UK Government (2010). The corporate tax road map, Policy paper. <https://www.gov.uk/government/publications/the-corporation-tax-road-map>
- UK Government (2016). Business tax road map, Policy paper. <https://www.gov.uk/government/publications/business-tax-road-map>
- Valtiovarainministeriö (2010). Verotuksen kehittämistyöryhmän väliraportti 35/2010. <http://vm.fi/dms-portlet/document/0/223737>
- Valtiovarainministeriö (2015). Budjettitalouden tuloarvioiden laadintamenettelyt valtiovarainministeriössä, 36a/2015. <http://vm.fi/documents/10623/456829/Budjettitalouden+tuloarvioiden+laadintamenettelyt+valtiovarainministeriossa/f289b9db-cf59-4499-95cf-60331e886074>
- Valtiovarainministeriö (2017). Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmän raportti, Valtiovarainministeriön julkaisuja 12/2017. <http://vm.fi/documents/10623/3779937/Yritysverotuksen+asiantuntijaty%C3%B6ryhm%C3%A4n+raportti/7d12dd61-2065-4cdd-bda4-a953fd2f56c0>

Muistiinpanoja

Elinkeinoelämän Valtuuskunta

Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVA on vuonna 1974 perustettu elinkeinoelämän think tank, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA on Suomen merkittävin kohtaamispaikka ja verkosto elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajille. EVAlla on myös keskustelijan, haastajan ja unilukkarin rooli suomalaisessa yhteiskunnassa. Think tankille tyypillisesti EVAn tunnusmerkkejä ovat analyttisyys ja poleemisuus.

EVA selvittää ja arvioi yrityksille ja koko suomalaiselle yhteiskunnalle tärkeitä kehityssuuntia. Rajut ja nopeat kansainväliset muutokset asettavat koko yhteiskunnalle ja yritysten toiminnalle painavia vaatimuksia. EVAn tavoitteena on ajankohtaisen tiedon tuottaminen vallitsevista ilmiöistä sekä tuoreiden näkökulmien saattaminen yleiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun. Suomen rooli kansainvälisessä toimintaympäristössä ja suomalaisten hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn kehittäminen ovat keskeisiä kysymyksiä EVAn toiminnassa. Elinkeinoelämän omassa piirissä EVA pyrkii aikaansaamaan jatkuvaa keskustelua yritysten muutostarpeista.

Lisätietoja: www.eva.fi

Elinkeinoelämän Valtuuskunta EVAn julkaisemat EVA analyysit ottavat kantaa ajankohdaksiin kysymyksiin ja tarjoavat toimenpide-ehdotuksia. Analyysien kirjoittajat vastaavat esitetystä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

Analyysit ovat ladattavissa EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu)

ISSN 2342-0782 (PDF)